

Batı Troas'ta Surlarla Çevrili Bir Yerleşim: Sakar Dağı

A Fortified Settlement In The Western Troad: Sakar Dağı

Bilge Ayça POLAT BECKS¹

Öz

Troas Bölgesi günümüz Çanakkale ili sınırları içerisinde kalan Biga yarımadasında konumlanmıştır. Adını Homeros destanlarına konu olan Troia kentinden alan bölgede Arkaik Dönemde pek çok kent kurulduğu yüzey buluntularından anlaşılmaktadır. Makalenin konusunu oluşturan Sakar Dağı yerleşimi Troas'ın batı kıyılarında, Kolonai kenti yakınlarında, denizden içeride, yüksek bir dağın kayalık zirvesi üzerinde yer almaktadır. İlk kez 2007 yılında Dr. Böhlendorf-Arslan tarafından keşfedilen yerleşme, makalenin yazarı tarafından, doktora tezi kapsamında değerlendirilmiş, surlarının planı çıkartılmış, kesit çizimleri yapılmış, fotoğraflanarak belgelenmiştir. Akropolis-Aşağı Şehir olarak düzenlenen yerleşimin etrafı surlarla çevrilidir. Kuru duvar tekniğinde inşa edilen, polygonal surlarda, kaba taş bloklar kullanılmıştır. Kent içi yapılaşmanın pek olmadığı yerleşimde, yüzeyde seramiklere rastlanmamıştır. Surlarının planlanışındaki ekonomik anlayış yanı sıra; özellikle atkı taşı kullanılmaması, köşe şeridi olmaması gibi teknik işleniş detaylarından Klasik Dönem öncesine ait olduğuna işaret eder. Benzerlerine Troas Bölgesinde Arkaik Dönemde rastlanan bu tip yerleşmeler konumu nedeniyle kaçış kalesi olabileceği gibi; antik kaynaklarda sözü edilen yerel halklarla da ilişkilendirilebilir.

Anahtar Sözcükler: *Troas Bölgesi, Sakar Dağı, Arkaik, Savunma Mimarisi, Tepe Yerleşimi*

Abstract

The Troad occupies the Biga peninsula in the province of Çanakkale. The name derives from the city of Troy known from Homer's epic; surface findings show that quite many cities were founded in this region in the Archaic period. This article deals with site of Sakar Dağı near the western coast of the Troad close to the city of Kolonai, being located at a little distance from the sea on a high rocky hill. The site was discovered in 2007 by Dr. Böhlendorf-Arslan and was described by the author of this paper as part of her doctoral thesis including plans, sections and photographs of the defensive structures. The site consists of an acropolis and a lower town surrounded by defensive walls that is constructed in a dry wall technique with roughly worked polygonal stone blocks. Hardly any traces of buildings nor any ceramics were discovered at the site. Besides the economic planning of the defensive walls, some technical construction

¹ Yrd.Doç.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, aycapolat@mehmetakif.edu.tr

details like the missing of binding stones and Ecklehre (corner gauges) point to a construction date before the Classical period. There are many similar sites of this type in the Troad dating to the Archaic period which according to their topographic position could have functioned as refuge settlements; these may be connected with local population groups that are known from antique literary sources.

Keywords: Troad, Sakar Dağı, Archaic, Defensive Architecture, Hill-Top Settlement

1.GİRİŞ

1.1. Troas Bölgesi

Günümüz Çanakkale ili sınırları içerisinde kalan Biga Yarımadasını kapsayan Troas Bölgesi, adını Troia'dan almaktadır ve “Troia Ülkesi” anlamında kullanılır (Tenger, 1999: 106)². Bölgenin sınırları ile ilgili antik kaynaklarda çeşitli çatışmalar olmakla birlikte³ genelde kuzeyde Abydos'tan başlayıp güneydoğuda Antandros'a kadar uzanan alan Troas olarak kabul görmektedir (Resim 1). Çanakkale Boğazı kıyısındaki özel konumuyla Asya ile Avrupa arasında sınır oluşturan bölge; bu nedenle farklı kültürlerin ilk karşılaşma alanı olmuştur. Troia'da arkeolojik olarak tespit edilebilen bu süreç destanlarda ktistoi anlatımları ile de vurgulanmıştır. Bölgenin yerleşim tarihi M.Ö. 5 binlere dek uzanmaktadır⁴. Höyükleşmenin yaşandığı bölgede, Erken Tunç Çağı'yla birlikte yerleşimlerin sayısının arttığı görülür. Arkaik Dönem öncesinde en önemli yerleşim aynı zamanda bölgeye adını vermiş olan Troia'dır.

Troia kazıları Erken Demir Çağı'nda, yerleşimin M.Ö. 10. yy.ın ortalarına kadar küçülerek devam ettiğini arkeolojik kalıntılarla ortaya konmuştur (Chabot Aslan, 2002; Chabot Aslan, 2009; Basedow, 2009; Rose, 2006: 189–190). Mimari ve keramikte izlenen değişimler bölgeye kuzeybatıdan, Balkanlardan gelen yeni bir kültürel dalgayı işaret etmektedir (Becks v.d., 2006: 186) . Troas'ta hareketlilik Arkaik Dönem'le birlikte yeniden başlarken; M.Ö. 8-7. yy.lardan itibaren, özellikle M.Ö. 6. yy.da pek çok yerleşimin var olduğu yüzey buluntularından anlaşılmaktadır (Resim 1) (Cook, 1973: 360–363; Polat, 2010). Ovalık ve görece düzlük alanlarda konumlanan Tunç Çağı yerleşimlerinin aksine, Arkaik Dönem'de kurulanların savunma kaygısıyla, dağlık coğrafyaları tercih edildiği görülmektedir. Bunlar arasında makalenin konusunu oluşturan Sakar Dağı yerleşiminin yanı sıra, Lamponia, Palaigargara, Palaiskepsis, Neandria, Skamandria, Assos, Kolonai gibi kentleri saymak mümkündür (Polat, 2010; Polat, 2014) (Resim 1). Bu kentlerin kimler tarafından kuruldukları ayrı bir tartışma

² Bu makale İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bilim Dalı'nda, 2010 yılında tamamladığım Troas Bölgesi'ndeki “Arkaik ve Klasik Dönem Yerleşimleri: Kent Planlama ve Savunma Sistemleri Açısından Bir İnceleme” başlıklı doktora tezinden geliştirilmiştir. Doktora tezi kapsamında, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın resmi izniyle 3 yıl boyunca yaz aylarında Troas Bölgesi'nde yüzey araştırmaları yürütmüştür. Makalede kullanılan tüm harita, çizim, planlar bu kapsamda özgün olarak hazırlanmıştır. Makalenin konusunu oluşturan Sakar Dağı yerleşimini yüzey araştırmaları sırasında keşfeden; keşfini benimle paylaşarak detaylı çalışmalar yapmam için beni teşvik eden Dr. Beate Böhlendorf Arslan'a verdiği bilgiler ve gösterdiği bilimsel işbirliği için içten teşekkürlerimi sunarım.

³ Herodotos'ta bölge sınırları güneyde Antandros'tan başlar, Lamponia ve Lekton'u da içine alarak İlion territoriumuna kadar uzanır (Hdt, 5, 26, 122). Ksenophon'da sınırları ise Ophryneion ve İda Dağı arasında kalan bölge olarak çizilir (Xen. *anab.*, 7, 8, 4-7). Bölgeden ayrıntılı olarak bahseden Strabon da ise Abydos'tan başlar ve Kap Lekton'a kadar ve İda Dağı'na dek uzanır (Strab. 13, 1, 2).

⁴ Troas Bölgesinde şimdiye dek bilinen en eski yerleşme Aşağı Kara Menderes Ovası'ndaki Kumtepe'dir ve M.Ö. 5. binlere tarihlenir (Koşay – Sperling 1936; Sperling 1976). Apollon Smintheion kutsal alanı yakınlarında Kalkolitik Döneme tarihlenen yerleşim tespit edilmiştir (Takaoglu 2007).

konusudur. Antik kaynaklarda Aiolis kentlerinin, daha doğrusu başta Lesbos ve Tenedos olmak üzere Troas'ın karşı kıyısındaki adaların; İonia'dan Miletos'un, ya da Kara Yunanistan'ından Atina gibi pek çok kentin ismi geçer⁵. Hammadde kaynakları açısından zengin, aynı zamanda Karadeniz'e giden rota üzerinde bulunan Troas'ın kolonizasyonu bu dönemde önemli olmalıdır. Nitekim M.Ö. 7. yy.dan itibaren, kıyıları boyunca ve iç kısımlara doğru nehir vadilerinde yoğun yerleşim göze çarpmaktadır (Resim 1). Koloni kentlerinin yanı sıra antik kaynaklardaki anlatımlar yerel halklardan bahseder. Bunlar arasında Homeros'un anlattığı Lelegleri (Hom., Il., 20. 96; 21. 86); Strabon'da geçen Gergithler, Pelasglar gibi farklı halkları saymak mümkündür (Strab. XIII, 1, 8, 51, 56, 58, 60). Troas Bölgesinde bu halklarla özdeşleşebilecek yerleşimlerin varlığı tespit edilmiştir (Polat 2010, Polat 2014).

2. YERLEŞİMİN KONUMU

Sakar Kaya veya Sakar Dağı olarak anılan, denizden 561 m. yüksekliğe sahip, üzerinde antik yerleşimi barındıran kayalık kütle Troas'ın batı kıyılarına paralel, denizden 3,7 km. içeride, günümüz Ayvacık ilçesi sınırlarında, Tavaklı Andıktaş ve Karakışla köylerinin oluşturduğu üçgen alanın merkezinde kalmaktadır⁶ (Resim 1). Yükseltisi ile batıda Larisa ve Kolonai kentlerini; kuzeybatıda Aleksandreia Troas, Bozcaada, Gökçeada ve gerilerinde Samothrake'yi; kuzeyde Aşağı Kara Menderes Ovası'nın pek çok kentini ve Gelibolu Yarımadası'nı; kuzeydoğuda Neandreia'yı; doğuda dağlık kesimler ve gerisinde İda doruklarını; güneydoğuda Palaigargara'yı; güneyde Tuzla'yı, dağlık kesimleri ve gerisinde Lesbos adasının yüksek kesimlerini; güneybatıda Hamaksitos ve Göztepe'yi içine alan çok geniş bir bakış açısına sahiptir (Resim 1).

Sakar Kaya etrafındaki coğrafyadan sivrilerek çıkan bir kaya kütesidir (Resim 2). Batı ve kuzeybatı yamaçları dik kayalıktır, ancak güneyden kütlelenin etrafını dolaşan ve doğudaki dar vadiye ulaşan yoldan belli bir noktaya kadar ulaşmak mümkündür. Yerleşim dağın doruğundaki kayalık kütlelenin üzerinde, geriye çekik olarak konumlanmıştır (Resim 2, 3). Sur duvarları ile koruma altına alınmış bir Akropolis ve aşağı şehre sahiptir. Surların sadece güney ve doğu yönlerde yapıldığı ve ulaşımı zaten imkansız olan kuzey ve kuzeybatının açık bırakıldığı dikkati çekmektedir.

Yerleşimin kuzeybatısında 6,4 km. mesafede Kolonai, 11,5 km. mesafede Aleksandreia Troas vardır. 8,6 km. kuzeyinde üzerinde Neandreia'nın yer aldığı Çığırtı Sırtı mevcuttur (Resim 1). Güneydeki Assos 22,2 km., Polymedion 22,4 km. uzaklıktadır. Güneybatıda ise 7,4 km.de Larisa, 14,2 km.de Hamaksitos, 19 km.de Göztepe yer alır (Resim 1).

Yakınlarındaki Kolonai, Aleksandreia Troas, Neandreia gibi, seyyahlar ve araştırmacılar tarafından sıkça ziyaret edilen yerleşimlerin varlığına karşın, Sakar Kaya üzerindeki yerleşim pek fazla

⁵ Kent kuruluşları ve ana kentlerle ilgili bilgiler çeşitli antik kaynaklarda değinilmekle birlikte en yoğun anlatımlar Strabon'dadır. Assos'un Methymnalılarca kurulduğunu, Lamponia ve Gargara'nın Aioli kentleri olduklarını (Strab. 13, 1, 58); Sigeion'un Mytileneli kolonistlerce kurulduğunu (Strab. 13, 1, 38); Rhoiteion'u ise Astypaleialıların kurduğunu (Strab. 13, 1, 22), Skepsis'te ise yerel halktan kralların sonradan gelen Miletoslularla barış içinde yaşadıklarını anlatır (Strab. 13, 1, 52). Akhilleion'un Mytilenelilerce kurulduğunu Plinius'ta geçer (Plin. nat. 5, 33). Kebrene için ana kent olarak Kyme'nin adı geçmektedir (Ephoros, FGrH. II, frg. 22).

⁶ Sakar Dağı yerleşimi ilk kez 2007 yılında Dr. Beate Böhlendorf Arslan tarafından keşfedilmiştir.

tanınmamaktadır. Adına ilk kez Leaf'in makalesinde rastlanırken, burada Sakar Kaya olarak andığı dağın coğrafi önemine dikkat çeker ve doğal sınır teşkil eden kitlenin Troas'ı coğrafi alt bölümlere ayırdığını anlatır (Leaf, 1912: 33). Troas'ın askeri topografyasını anlattığı bir diğer makalesinde Sakar Kaya'ya geniş yer ayırır, güneyden ve kuzeyden fotoğraflarına yer verir, ancak üzerindeki antik yerleşmeden söz etmez (Leaf, 1916: 405 v.d.). Leaf'in dağı etrafını dolaşarak gözlemlediği, doruğuna ise hiç çıkmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle dorukta geriye çekik olarak konumlanan antik yerleşmeden habersizdir. Strabo on the Troad kitabında Sakar Kaya'yı sadece coğrafi sınır değil aynı zamanda iklimsel sınır olarak da niteler (Leaf, 1923: xix-xx).

Leaf'in bu ısrarlı tanımlarına karşın takip eden yıllarda hiçbir Troas araştırmacısı Sakar Kaya ile ilgilenmemiştir. Uzun bir unutulmuşluk sonrası 2007 yılında Dr. Beate Böhlendorf Arslan Ezine ve Ayvacık ilçeleri sınırları içerisindeki Bizans anıtlarını araştırdığı yüzey çalışması sırasında Tavaklı Köyü civarında çeşitli yazıtlar ve kaya nişleri bulmuş ve Sakar Kaya'yı ziyaret etmiştir (Böhlendorf-Arslan, 2009: 318). Adını Sakar Dağı olarak kullandığı antik yerleşmeyi saptayan Arslan, Arkaik Döneme tarihlenebileceğini yazmaktadır (Böhlendorf-Arslan, 2009: 318).

Sakar Kaya kıyıda fazla uzak olmayan bir dağ yerleşmesi olarak karşımıza çıkar. Konumu itibariye oldukça geniş bir coğrafyaya egemendir. Surlarla çevrili bir Akropolis ve aşağı şehre sahiptir (Resim 3). Toplam alanı 1,6 hektardır. Akropolis dağın en yüksek kesimini kapsar ve aşağı şehirle arasında ciddi bir kod farkı vardır. Gerek Akropolis gerekse aşağı şehir surları arazide kesintisiz izlenebilmektedir. Buna karşın kent içi mimariye dek tek örnek Akropolis'te tespit edilen ve planı çıkartılamayacak denli zarar görmüş olan yapı kalıntılarıdır. Akropolis'te pek çok noktada işlenerek düzeltilmiş, ana kayanın yüzeyde olduğu görülmektedir (Resim 4).

3. AKROPOLİS SURLARI

Kuzey kenarlarını uçuruma vermiş Sakar Kaya Akropolisi güneybatı, güney ve güneydoğu yönlerinden geçen bir sur duvarı ile koruma altına alınmıştır (Resim 3). 209 m. uzunluğa sahip surların çevrelediği alanın yüz ölçümü 7704 m²'yi bulmaktadır. Surlar topografya göz önünde bulundurularak araziye oturtulmuş ve doğal tahkimli uçurum veya kayalık gibi kesimler ekonomik bir biçimde sur hattına dahil edilmiştir. Surlar ekonomik bir anlayışla, yerleşimi mümkün olan en kısa hattan çevirir. Yüksek uçuruma bakan kuzey kenarı ise duvarla çevrenmeksizin bırakılmıştır. Akropolis surlarının koruna gelen yüksekliği 1,5 m. civarındadır.

Duvar kalınlığı hemen her noktada 2,5-2,6 m. arasında ölçülmüştür. Hafif şevli olarak inşa edilen duvar örgüsünde orta büyüklükte, kaba işlenmiş ancak yüzeyi düzeltilmiş taşlar kullanılmıştır (Resim 5). Bu taşlar iç ve dış yüzlerde düzensiz polygonal örgü sergiler. Kuru duvar tekniğindeki surun dolgu malzemesini küçük taşlar ve ocak atığı taş kırıkları oluşturmaktadır (Resim 6). Yapımında kullanılan yerel kireç taşının tepenin kendisi ve güneyindeki eğimli kısımlardan temin edildiği düşünülmektedir. Nitekim ana kaya ile benzer görünüme sahiptir.

Kurtinler üzerinde 2 kule görülmektedir. Her ikisi de doğu kesimde, Akropolis surlarının aşağı kent suruyla korunmayıp dış tehdiye açık olduğu kısımdadır. Bu uygulama akropolis surunun yapımında aşağı kent surunun dikkate alındığına; bunların bir arada düşünülerek planlandığına işaret eder. İç kısımda seyirdim yerine çıkma amaçlı merdivenlere rastlanmamıştır. Bu nedenle üst kata çıkışın belki de ahşap gibi daha hafif malzemeden yapılmış merdivenlerle olduğu düşünülmektedir. Kurtinlerin Akropolis'i oluşturan kayalık kütlelerin konturlarını izlediği görülmüştür (Resim 5).

Akropolis surları işçilik açısından aşağı şehir surlarına oranla daha kalitelidir. Bu farklılık özellikle duvar kalınlığı ve planlamada kendini göstermektedir. Derz aralarının oldukça açık olmasına karşın birbiri ile uyumlu taşlar örgüde kullanılması işçilik kalitesini yükseltmiştir (Resim 7). Testere dışı ve dışa doğru V profil veren çıkıntılar araziyle uyumlu olarak kullanılmıştır.

Kapılar

Akropolis'e giriş iki farklı kapı ile sağlanmıştır. Bunlarda batıdaki aşağı şehre açılırken, diğeri doğudadır ve direkt olarak kent dışına çıkmaktadır. Kent içine açılan, 2-3 m. açıklığa sahip **Batı Kapı** Akropolis surunun güney ucuna yakın konumlanmıştır (Resim 3). Kapı açıklığına kuzeyden gelen kurtinin batıya, dışa doğru açılması ile bindirmeli tarza yakın bir kapı oluşturulmuştur. Böylece kule veya bastiona gerek kalmaksızın kapı korumaya alınmıştır.

Doğu Kapı direkt olarak kent dışına açılmaktadır (Resim 3). Kapının olduğu kesimde güneyden gelen kurtin dirsek yaparak kent içine, kuzeyden gelen ise hafif kent dışına doğru kıvrılmış, böylece duvar üzerine 3,7 m.lik açıklık alan elde edilmiştir. Kapı 14 m. kuzeydoğusundaki 2 no.lu kule tarafından korunmaktadır (Resim 3).

Kuleler

Akropolis surları üzerinde 2 kule tespit edilmiştir. **1 no.lu kule** kuzeydoğuda olmaktadır (Resim 3). İnce uzun dikdörtgen plana sahip kule, yanlarda 14,5 m., dış kısa kenarda 5,6 m. iç kısa kenarda 7,7 m. ölçülerindedir. Surların kuzeydoğu bitimine yakın, dik kuzey yamaçlara paralel olarak inşa edilmiştir. Tıpkı kurtinlerde olduğu gibi düzensiz polygonal örgünün kullanıldığı kule duvarları hafif şevlidir (Resim 8). Köşelerde daha büyük blokların kullanımı dikkati çeker.

2 no.lu kule diğerrinin 23 m. güneybatısındadır. Yamuk plana sahip kulenin kuzey doğu duvarı hafif bir kırılma ile dışa açılmıştır (Resim 3). 6,5 x 5,6 x 5,9 x 7,7 m. ölçüleriyle diğerrine oranla daha küçüktür. Güneybatısındaki Doğu Kapı'yı koruduğu düşünülmektedir.

4. AŞAĞI ŞEHİR SURLARI

Sakar Kaya akropolisinin batı ve güneybatısında aşağı şehir yer almaktadır (Resim 3). Aşağı şehir 131 m. uzunluğunda surlarla çevrelenen, 8703 m²lik bir alana yayılmıştır. Kuzeyde ve batıda uçurumlu dik yamaçlara sahipken, daha az eğime sahip güney ve güneydoğusu ise sur ile koruma altına alınmıştır (Resim 3). Surlar üzerinde her hangi bir kule veya bastion tespit edilmemiştir. Duvar örgüsü, kullanılan taşların işlenişi ve duvar kalınlığı gibi detaylarda Akropolis duvarlarına oranla daha basit ve

kalitesizdir (Resim 9, 10, 11). Aşağı şehir surları batıda güneye doğru genişleyen bir yay çizerek kuzeydoğuya devam eder (Resim 3). Doğu Kapınının batısında, kuzeye doğru keskin dönüş yaparak Akropolis surları ile birleşir.

Aşağı kent surunun çoğu noktada ana kaya üzerine oturtulduğu görülmektedir (Resim 11). Kullanılan taşlar büyükten küçüğe çeşitlilik gösterirken bunlar neredeyse hiç işlenmeksizin örgüde kullanılmışlardır. Düzensiz polygonal tarzdaki dış yüzler ve içte taş kırığı dolgudan oluşan surlar, kuru duvar tekniğinde örülmüştür (Resim 11). Hafif şevli duvarın kalınlığı 1,8 m. olarak ölçülmektedir (Resim 9). Bazı noktalarda kayalık kısımların hafif düzeltmelerle örgüye dahil edildiği göze çarpmaktadır. Sur kırılmalarla araziye oturmaktadır. Tıpkı akropoliste olduğu gibi, dik yamaçlara sahip kuzey ve batı kesimlerin ayrıca bir duvarla çevrelenmemesi, aşağı şehir surunun da ekonomik düşünülecek planlandığını göstermektedir. Yüzeyde kesintisiz izlenebilen güney kesimlerde her hangi bir kapı tespit edilmemiştir. Akropolis suruna bitiştiği doğu kesimlerde arazide yer yer kesintiler mevcuttur. Bu kısımda surlar zarar gördüğünden kesin bir saptama yapılamasa da, aşağı şehir kapısının burada konumlandığı düşünülmektedir (Resim 3).

5. DEĞERLENDİRME

Sakar Dağı'nın, yüksek kayalık kütlelerin zirvesindeki ulaşımı güç konumu göz önüne alındığında, savunma kaygısı ile kurulmuş bir yerleşim olduğu ortaya çıkmaktadır. Yerleşim yakınlarında ekilip biçilecek alanlar oldukça kısıtlıdır, ovaya iniş ise yürüyerek birkaç saat sürmektedir. Arkaik Dönem'de savunma sebebiyle yüksek tepeler üzerine kent kurumu Troas Bölgesi'nde yaygın bir uygulamadır (Polat 2010). Sakar Dağı'nın Akropolis-Aşağı Şehir olarak düzenlenmiş yerleşim alanı, basit polygonal örgüye sahip surlarla çevrelenmiştir. Bu surlar tek bir kerde inşa edilmiş olup, üzerinde farklı dönemlere işaret edebilecek evreler veya tamirat izleri tespit edilmemiştir.

Yüzeyde herhangi keramiğe rastlanmaması nedeniyle kesin kullanım aralığı bilinmemektedir. Buna karşın savunma mimarisi irdelendiğinde, inşa edilmiş olabileceği tarih aralığına değin bazı ipuçları yakalamak mümkündür. Her şeyden önce surların basit kurtinler halinde düzenlenmesi ve ekonomik bir anlayışla sadece gerekli görülen noktalardan geçirilmesi; Klasik Dönem'den itibaren ortaya çıkan gösterişe yönelik anlayışla uyum sağlamamaktadır. Aynı şekilde kulelerin suru gerekli noktalarda güçlendirme amaçlı kullanılmaları veya kapıların mimariye sahip olmaksızın, kurtinler üzerinde bırakılan açıklıklar halinde düzenlenmesi, bölgenin Arkaik Dönem'de kurulan yerleşimlerinde kendini tekrarlayan özelliklerdir. Sur örgüsünde kullanılan taşlar, kabaca şekillendirilmiş, irili ufaklı parçalardır. Kesme taş blok kullanımı mevcut değildir. Aynı şekilde M.Ö. 5-4. yy.lardan itibaren sur duvarlarında, özellikle Troas Bölgesi'nde, istisnasız görülen atkı taş ve köşe şeridi uygulamaları burada yoktur.

İç yapılaşmanın yüzeyde tespit edilmemiş oluşu ve ulaşımı çok güç konumu ile işlevi hakkında yorum yapmayı zorlaştırmaktadır. Yakınlarındaki Kolonai kenti üzerinden denize bakan konumu, özellikle bu kent ile yakın ilişki içinde olabileceğini akla getirir. Burayı sadece gerekli zamanlarda kullanılan, Kolonai'nin kaçış kalesi gibi düşünmek mümkündür. Sakar Dağı'nın oldukça yüksek ve

çevreye hakim bir mevkide oluşu, iç yapılaşmanın eksikliği ve yüzeyde keramiğin olmaması bu düşünceyi destekler.

Basit surlarla çevrili, gözlerden uzak konuma sahip, iç yapılaşmanın çok az olduğu, keramik buluntusu zayıf yerleşmeler Troas'ta başka alanlardan da tanınmaktadır. Aşağı Kara Menderes Ovası'nı Ezine'ye bağlayan Araplar Boğazı'ndaki Eski Hisarlık, Çevrim Tepe ve Fığla Tepe bu tip yerleşmelere örnektir. (Akarca, 1978: 45-52; Cook, 1973: 365-66; Polat, 2010: 114 v.d.). Her üçünde de basit çevreleme duvarı benzeri sur kullanılmışken, iç yapılaşma yok denecek kadar az olup, keramik kısıtlıdır. Yerel taşlardan, tek bir kerede planlanarak inşa edilen surlar, polygonal tarzda, kuru duvar tekniğinde örülmüştür. Troas'ın güney kıyılarında, Lamponia kenti yakınlarındaki Topçakıllar (Polat, 2014) ve kuzey kıyılarda Erdağ benzer özellikler taşıyan yerleşimlere diğer örneklerdir (Arslan, 2009: 79; Polat, 2010). Bu tip yerleşimlerin en yakın benzerleri İonia ve Karia Bölgelerindeki "leleg" yerleşimlerinde karşımıza çıkmaktadır (Radt, 1970). Yüzey keramiği Geometrik dönemden Klasik döneme dek çeşitlilik gösteren Ören Avlusı yerleşimi, seçilen alan ve mimarinin kullanımı ile Sakar Kaya ile büyük benzerliğe sahiptir (Radt 1970: 82-86, Beilage 3). Antik kaynaklarda Troas Bölgesi'nde aynı halk topluluğunun oturduğuna dair anlatımlar mevcuttur (Strab. XIII, 1, 8, 51, 56, 58, 60). Ancak yerel halkların varlığına dair arkeolojik bulgular henüz ortaya konmuş değildir. Bu durumun nedeni bölgedeki arkeolojik araştırmaların eksikliği yanı sıra, hala eski araştırmacıların çalışmalarının değiştirilmeksizin aktarılmaya devam edilmesidir. Doktora tezi kapsamında yapılan yüzey araştırmalarında yukarıda değinilen yerleşim tipinin bölge geneline yayıldığı görülmüştür (Polat 2010). Sakar Dağı yerleşimini bu perspektifte değerlendirmek mümkündür.

6. KAYNAKLAR

Akarca, Aşkıdil (1978), "Troas'ta Aşağı Kara Menderes Ovası Çevresindeki Şehirler", *Belleten* 42, (1-52).

Arslan, Nurettin (2009), "Kuzey Troas Bölgesi Yüzey Araştırmaları: Perkote ve Palaiperkote'nin Yer Belirlenmesine İlişkin Sorunlar", *TÜBA-AR* 12, (77-87).

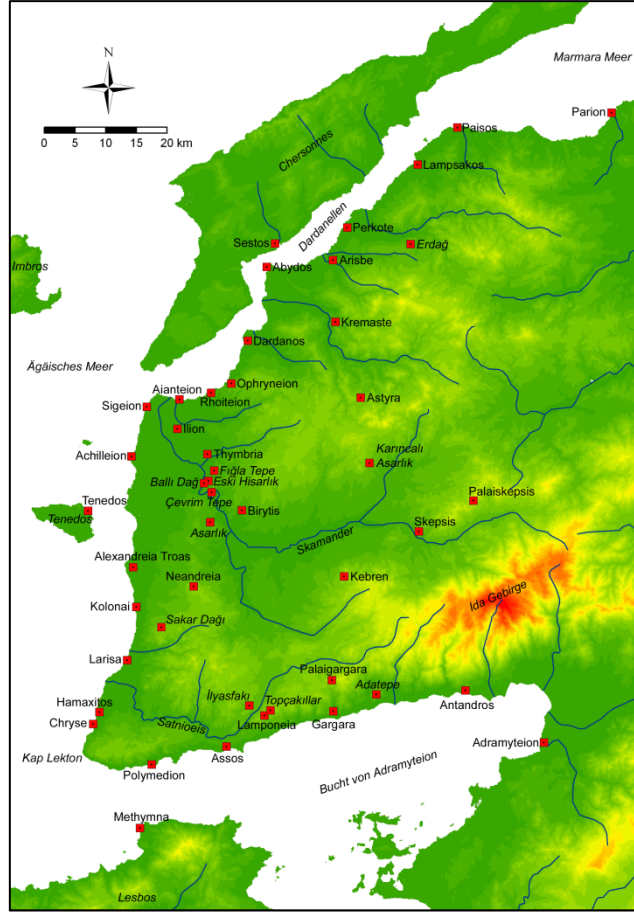
Basedow, Maureen (2009), "The Iron Age Transition at Troy", (ed) C. Bachhuber – R. G. Roberts, *Forces of Transformation. The End of the Bronze Age in the Mediterranean. Proceedings of an International Symposium held at St. John's College (University of Oxford, 25-6th March 2006)*, Oxford, (131-142).

Becks, Ralf – Hnila, Pavol – Pieniazek-Sikora, Magda (2006), "Troia in der frühen Eisenzeit – Troia VIIb1-VIIb3", (ed) M. Korfmann, *Troia. Archäologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft*, Mainz (181-188).

Böhlendorf-Arslan, Beate (2009), "Byzantinische Siedlungen in der südlichen Troas: Kampagne 2007", *26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, II. Cilt*, Ankara (311-326).

Chabot Aslan, Carolyn (2002), "Ilion before Alexander: Protogeometric, Geometric and Archaic Pottery from D9", *Studia Troica* 12, (81-129).

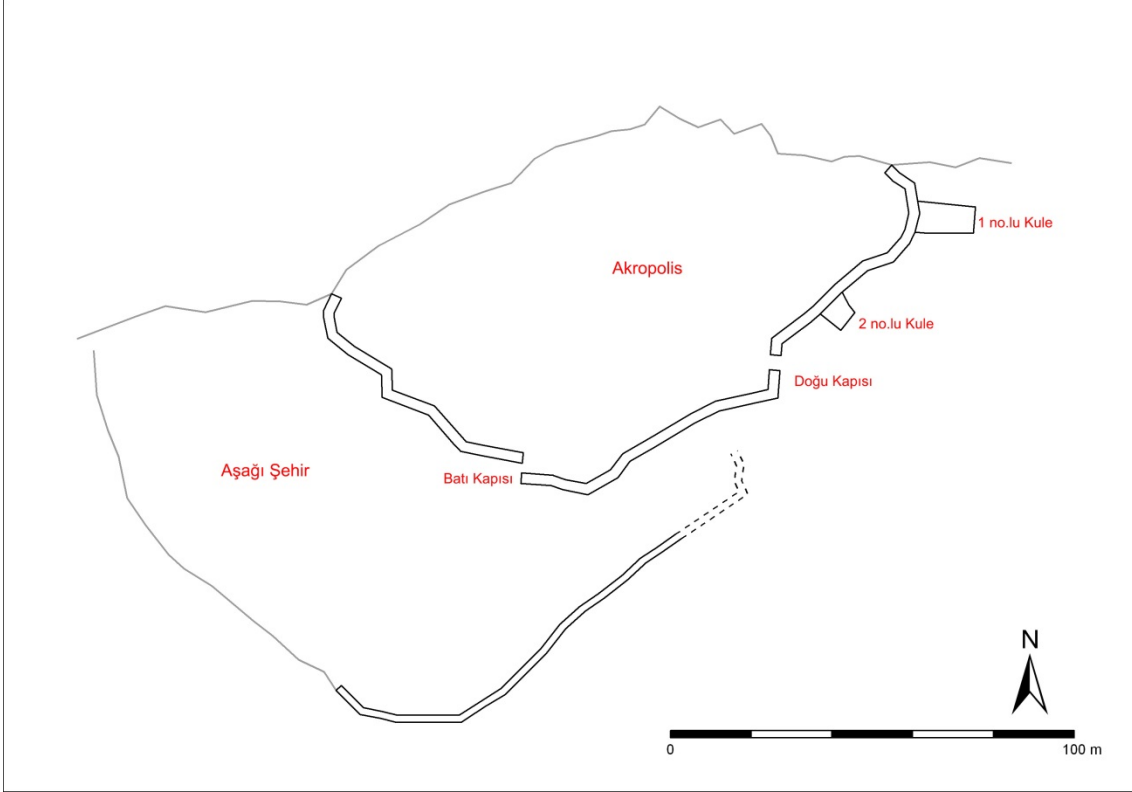
- Chabot Aslan, Carolyn (2009), “End or Beginning? The Late Bronze Age to Iron Age Transformation at Troia”, (ed) C. Bachhuber – R. G. Roberts, *Forces of Transformation. The End of the Bronze Age in the Mediterranean. Proceedings of an International Symposium held at St. John's College (University of Oxford, 25–6th March 2006)*, Oxford, (144-151).
- Cook, John M. (1973), *The Troad. An Archaeological and Topographical Study*, Oxford.
- Koşay, Hamit Zübeyr – Sperling, Jerome (1936), *Troad da Dört Yerleşme Yeri*, İstanbul.
- Leaf, Walter (1912), “Notes on the Troad”, *The Geographical Journal* 40/1, (25-45)
- Leaf, Walter (1916), “The Military Geography of the Troad”, *The Geographical Journal* 47/6, (401-421)
- Leaf, Walter (1923), *Strabo on the Troad*, Cambridge.
- Polat, Bilge Ayça (2010), *Troas Bölgesi'ndeki Arkaik ve Klasik Dönem Yerleşmeleri: Kent Planlama ve Savunma Sistemleri Açısından Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Polat Becks, Bilge Ayça (2014), “Lamponeia und Topçakılar: Zwei befestigte Höhensiedlungen der archaischen und klassischen Zeit bei Assos”, (ed) K. Rheidt v.d., *Assos-Kolloquium 15.-17. November 2012 – Germany*, Cottbus (Baskıda).
- Radt, Wolfgang (1970), *Siedlungen und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos. Unter besonderer Berücksichtigung der archaischen Epoche - IstMitt Beiheft 3*, Tübingen.
- Rose, Brian (2006), “Auf mythengetränktem Boden – Ilion in griechischer, römische und byzantinischer Zeit”, (ed) M. O. Korfmann, *Troia – Archäologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft. Mainz am Rhein*, (189–198).
- Sperling, Jerome (1976), “Kum Tepe in the Troad. Trial Excavation 1934”, *Hesperia* 45, (305-364).
- Takaoğlu, Turan (2007), “Pattern-Burnished Pottery from Gülpınar in the Troad”, (ed) E. Öztepe – M. Kadioğlu, *Patronus. Festschrift für Coşkun Özgünel zum 65. Geburtstag*, İstanbul, (345–350).
- Tenger, Bernhard (1999), “Zur Geographie und Geschichte der Troas”, *Die Troas. Neue Forschungen III, Asia Minor Studien 33*. Bonn, (103–180).

Resim 1. Troas Haritası, Arkaik ve Klasik Dönem yerleşimlerini göstermektedir (Polat 2014)

Resim 2. Sakar Dağı yerleşimi, kayalık kütleinin en yüksek kesiminde konumlanmıştır (Polat 2010)

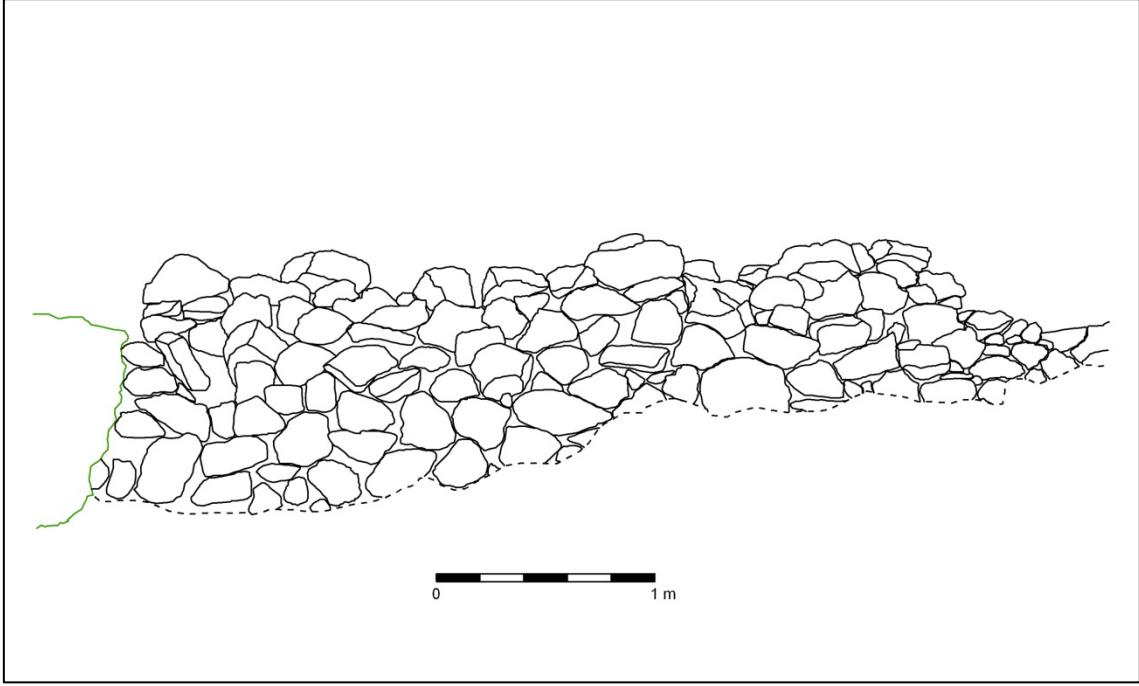
Resim 3. Sakar Dağı Yerleşimi planı (Polat 2010)

Resim 4. Sakar Dağı Akropolisi, anakaya yüzeyin yer yer düzeltildiği dikkati çeker (Polat 2010)

Resim 5. Akropolisi çevreleyen şevli, polygonal surlar (Polat 2010)

Resim 6. Akropolis surlarından bir kesitin görünüş çizimi (Polat 2010)

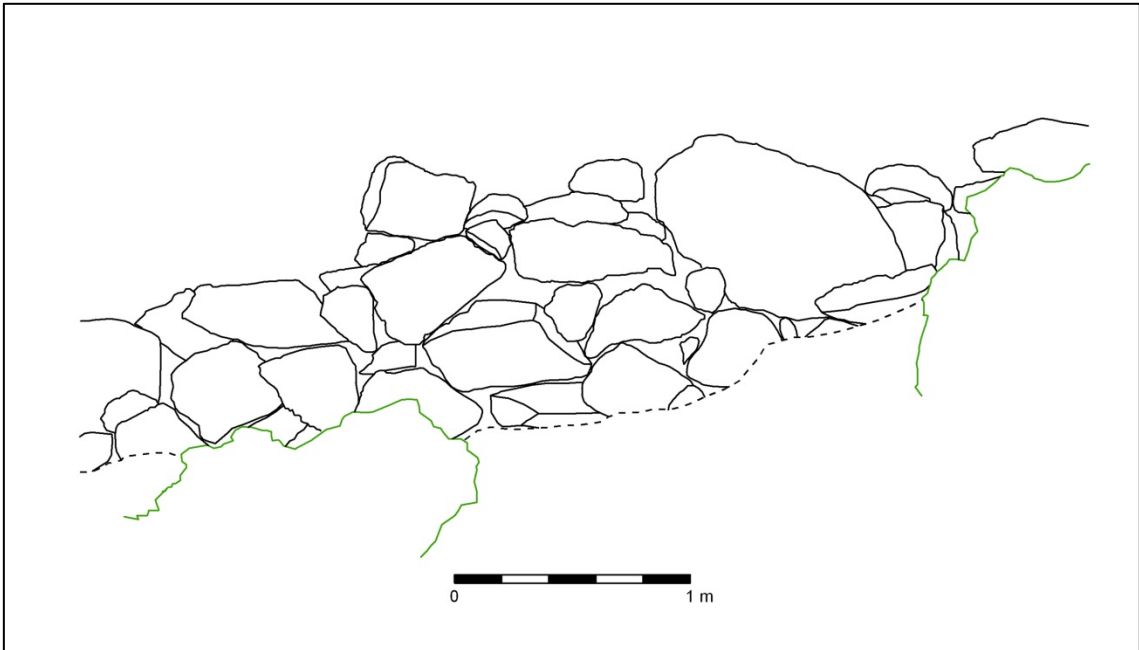
Resim 7. Akropolis surunun güneybatı kesimi (Polat 2010)

Resim 8. 1 no.lu kulenin kuzeydoğu köşesi, örgüde görece büyük bloklar kullanılmış (Polat 2010)

Resim 9. Aşağı şehir surlarından bir kesit.

Resim 10. Aşağı şehir surlarının görünüş çizimi (Polat 2010)

Resim 11. Aşağı şehir surları anakaya üzerine oturmaktadır (Polat 2010)